

KOMMUNLEDNINGSKONTORET
Planeringsavdelningen
Cecilia Pettersson

**Riktlinjer för bistånd enligt socialtjänstlagen
(2001:453) för äldre personer och personer
med funktionsnedsättning**

Antagna av socialnämnden 2014-XX-XX

Dnr SON 2014/127-79

Innehåll

1. INLEDNING.....	2
1.1. RIKTLINJERNAS SYFTE OCH TILLÄMPNING.....	2
1.2. LAGSTIFTNING	3
1.3 VALFRIHETSSYSTEM	4
1.4. SOCIALNÄMNDENS KVALITETSLEDNINGSSYSTEM	5
1.5. SAMVERKAN	5
1.6. BARNPERSPEKTIVET	5
1.7. VÅLD I NÄRA RELATIONER	6
1.8. FÖREBYGGA VRÄKNINGAR.....	6
1.9. SOCIALNÄMNDENS SKYLDIGHETER FÖR ENSKILDA MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING	6
1.10. NATIONELL VÄRDEGRUND INOM ÄLDREOMSORGEN.....	7
2. HANDLÄGGNING OCH DOKUMENTATION	8
2.1. ANSÖKAN	8
2.2. UTREDNING	8
2.3. KOMMUNICERING AV UTREDNING	8
2.4. BESLUT	8
2.5. ÖVERKLAGAN.....	9
2.6. GENOMFÖRANDE AV INSATS	9
2.7. UPPFÖLJNING.....	9
2.8. AVGIFTER	9
2.9. INDIVIDUELLA PLANER.....	9
3. INSATSER	11
3.1. HJÄLP I HEMMET.....	11
3.2. LEDSAGNING.....	14
3.3. BOENDESTÖD.....	14
3.4. KONTAKTPERSON	15
3.5. CASE MANAGER.....	15
3.6. SYSSELSÄTTNING.....	15
3.7. DAGVERKSAMHET	16
3.8. BOENDE FÖR ENSKILDA MED FYSISK FUNKTIONSNEDSÄTTNING.....	16
3.9. BOENDE FÖR ENSKILDA MED PSYKISK FUNKTIONSNEDSÄTTNING	18
3.10. TRÄNINGSLÄGENHET.....	19
3.11. TURBUNDNA RESOR.....	19
3.12. ÖVRIGT STÖD	20

1. Inledning

Enligt portalparagrafen 1 kap 1§ socialtjänstlagen (SoL) ska samhällets socialtjänst på demokratins och solidaritetens grund främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet. Socialtjänsten ska under hänsynstagande till människors ansvar för sin och andras sociala situation, inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. Verksamheten ska bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet.

Varje kommun ansvarar för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Detta innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän (2 kap 1§ SoL).

1.1. Riktlinjernas syfte och tillämpning

Riktlinjerna har följande syfte:

- fungera som ett styrdokument för de handläggare som utreder och fattar beslut om insatser
- bidra till mer enhetliga bedömningsgrunder för att garantera likställighet och rättssäkerhet
- ge en allmän beskrivning av enheternas insatser till målgruppen

Riktlinjerna är en vägledning och innebär inte någon inskränkning i den enskildes möjligheter att få sin ansökan individuellt prövad. Varje ansökan ska utredas och varje beslut ska baseras på den enskildes individuella behov. En ansökan kan inte avvisas med motiveringen att kommunens riktlinjer inte innehåller det sökta biståndet.

1.1.1. Målgrupp

Målgruppen för dessa riktlinjer är enskilda från 18 år och uppåt som har en funktionsnedsättning och är i behov av insatser.

1.1.2. Arbetsmetoder

Enheternas arbetssätt baseras på kunskap- och evidensbaserade metoder så långt det är möjligt samt följer socialstyrelsens riktlinjer och föreskrifter. Alla nya arbetsmetoder som införs bygger på evidensbaserad praktik och egna insatser ska utvärderas.

1.2. Lagstiftning

Följande lagar är av stor betydelse:

- Förvaltningslag (1986:223) – FL
- Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) – HSL
- Kommunallagen (1991:900) – KL
- Lag (1997:736) om färdtjänst
- Lag (1990:1404) om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård – betalningsansvarslagen
- Lag (1997:735) om riksfärdtjänst
- Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade – LSS
- Offentlighets- och sekretesslag (2009:400) – OSL
- Socialtjänstförordning (2001:937) – SoF
- Socialtjänstlagen (2001:453) – SoL

Utöver ovanstående lagar kan andra lagar vara tillämpliga. Även rättspraxis samt socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd är av vikt.

1.2.1 Sekretess

Alla medarbetare inom socialtjänsten omfattas av sekretess. Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (26 kap 1§ OSL).

1.2.2. Anmälningsskyldighet

Alla som får vetskap om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla det till socialtjänsten.

Personal inom myndigheter vars verksamheter berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten och kriminalvården är skyldiga att genast anmäla till socialtjänsten om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Samma skyldighet råder för de som är anställda i offentlig eller privat verksamhet (14 kap 1§ SoL).

1.2.3. Rätten till bistånd

Begreppet "bistånd" används i socialtjänstlagen synonymt för individuellt tilldelade kommunala insatser. Det bistånd som ges ska garantera den enskilde en skälig levnadsnivå.

Biståndsparagrafen lyder: "Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin

försörjning (försörjningsstöd) och livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv” (4 kap. 1 § SoL).

1.2.4. Skälig levnadsnivå

Begreppet skälig levnadsnivå innebär inte bara en nivåbestämning utan ger även uttryck för vilken form av insats som kan vara aktuell och kan ses som ett uttryck för vissa minimikrav på tjänstens kvalitet. Det är den enskildes behov och inte ekonomi som är avgörande för rätten till en insats (proposition 2000/01:80 sidan 95).

1.2.5. Gemensamt hushåll

I en familj där vuxna lever i hushållsgemenskap är utgångspunkten för bedömningen att man normalt ger varandra viss praktisk hjälp inom en familj. Däremot kan omsorgsbehov inte anses ligga inom ramen för vad man bistår varandra med inom familjen. Denna bedömning gäller oavsett om det handlar om makar, partnerskap eller sammanboende eller när det finns hemmavarande barn över 18 år.

1.2.6. Rapporteringsskyldighet enligt Lex-Sarah

Lex Sarah reglerar de skyldigheter som anställda inom socialtjänsten har när det gäller att rapportera missförhållanden eller risker för missförhållanden i verksamheten.

Enligt bestämmelserna i 14 kap 3 § SoL och 24 b § LSS

- ska den som fullgör uppgifter inom socialtjänsten genast rapportera missförhållanden till den som bedriver verksamheten
- ska den som bedriver verksamheten utreda och avhjälpa eller undanröja det rapporterade missförhållandet utan dröjsmål
- ska den som bedriver verksamheten om det visar sig att missförhållandet är allvarligt, snarast anmäla detta till Socialstyrelsen

1.3 Valfrihetssystem

Flera av insatserna för målgruppen omfattas av kundval och ingår i kommunens valfrihetssystem. Kundval innebär att den som fått ett biståndsbeslut om en insats kan välja bland de leverantörer som kommunen godkänt och tecknat avtal med. Förteckning över aktuella leverantörer finns på taby.se.

1.4. Socialnämndens kvalitetsledningssystem

Enligt socialtjänstlagens 3 kap 3§ ska insatser inom socialtjänsten vara av god kvalitet. För att utföra uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. I socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd [SOSFS 2011:9](#) finns bestämmelser om inrättande av ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete inom socialtjänst, verksamhet enligt LSS och hälso- och sjukvård.

I socialnämndens [ledningssystem](#) för systematiskt kvalitetsarbete finns kvalitetsområden, kvalitetsmål och kvalitetskriterier som gäller för socialnämndens verksamheter. Av ledningssystemet framgår även ansvarsfördelningen för det systematiska kvalitetsarbetet.

1.5. Samverkan

I socialtjänstlagen (3 kap 1§) framgår det att socialtjänsten har till uppgift att medverka i samhällsplanering och i samarbete med andra samhällsorgan, organisationer, föreningar och enskilda för att främja goda miljöer i kommunen samt ska informera om socialtjänsten. Även i förvaltningslagen (FVL 6§) regleras myndigheternas skyldighet att vara varandra behjälpliga och samverka.

All samverkan ska ske med den enskildes samtycke och delaktighet med målet att öka livskvaliten. Samverkan internt och externt ska syfta till att skapa helhetssyn på den enskildes behov samt hur dessa behov ska tillgodoses för att uppnå bästa värde och nytta.

1.6. Barnperspektivet

Barnets eller den unges bästa ska alltid vara vägledande i socialtjänstens arbete och beviljande av insatser (1 kap 2 § SoL). Bestämmelserna har sin grund i artikel 3 i FN's barnkonvention. I barnkonventionen uppges det att socialtjänsten ska tillförsäkra barnet det skydd och den omvårdnad som de behöver. Dock ska hänsyn tas till de rättigheter och skyldigheter som dennes föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som har lagligt ansvar för barnet har.

Barnperspektivet ska särskilt beaktas när en enskild med funktionsnedsättning, som har vårdnadsansvar för barn, ansöker om insatser. Om en förälder utöver behovet av insatser som avser funktionsnedsättningen behöver stöd i sin föräldraroll ansvarar familjeenheten inom Avdelningen individ och familjeomsorg för att utreda hur behovet lämpligast kan tillgodoses.

1.7. Våld i nära relationer

Våld kan vara fysiskt, psykiskt, sexuellt, socialt eller ekonomiskt. Det är av största vikt att alla inom socialtjänsten vågar se, fråga och agera. Socialtjänsten har en skyldighet att utreda behov av hjälp och stöd för en enskild som utövat eller utsatts för våld i nära relation. Det kan exempelvis vara genom stöd, behandling, krisbearbetning eller skyddat boende.

1.8. Förebygga vräkningar

En hyresvärd är skyldig att meddela socialnämnden när en hyresgäst blir uppsagd och vad som är anledningen till detta. Det är den första signalen om att en hyresgäst riskerar att vräkas – och ger sålunda möjlighet att vid behov vidta åtgärder. Under den så kallade "återvinningsfristen" på tre veckor har socialtjänsten – i de fall det handlar om utebliven hyra – möjlighet att betala eller ställa säkerhet för att återvinna hyresrätten och därmed förhindra ett utslag från den summariska processen.

Enligt socialtjänstlagen är socialnämnden skyldig att utan dröjsmål inleda utredning om vad som kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd från nämnden. Det är därför viktigt att omedelbart kontakta hyresgästen som riskerar vräkning för att skaffa sig kunskap om det finns behov av nämndens insatser.

Socialtjänstens utredning när en enskild riskerar att vräkas bör innefatta en genomgång av olika former av stöd och bistånd som den enskilde kan ha behov av. I ärenden som gäller vräkningar är det viktigt att se olika beslutsalternativ ur barnets perspektiv samt att försöka få kunskap om hur barnet uppfattar situationen. När olika intressen står emot varandra ska hänsynen till vad barnets bästa kräver alltid ges företräde.

Mer om socialtjänstens och andra aktörers insatser för att förebygga vräkning finns i Socialstyrelsens publikation [Vräkningsförebyggande arbete](#) – stöd till socialtjänsten och andra aktörer.

1.9. Socialnämndens skyldigheter för enskilda med funktionsnedsättning

Socialnämnden ska verka för att människor, som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring, får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Socialnämnden ska även medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat till hans eller hennes behov av särskilt stöd (5 kap. 7 § SoL).

Socialnämnden ska vidare göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för människor med fysisk och psykisk funktionsnedsättning samt bedriva uppsökande verksamhet och informera om sin verksamhet. Kommunen ska samverka med landstinget samt andra samhällsorgan och organisationer (5 kap. 8§ SoL).

1.10. Nationell värdegrund inom äldreomsorgen

Den 1 januari 2011 infördes en nationell värdegrund för äldreomsorgen, d.v.s. omsorg och service som ges till enskilda 65 år och äldre. Värdegrunden beskrivs i socialtjänstlagens femte kapitel: *"Socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande"* (SoL 5 kap. 4 §). Värdegrunden befäster synsättet att äldre ska få leva sitt liv utan att behöva göra avkall på sin identitet och sin personlighet. En utgångspunkt vid tillämpningen av värdegrunden är att alla ska ha rätt till en skälig levnadsnivå och att få ta del av välfärdens resurser med möjligheter till social och kulturell delaktighet.

Värdegrunden ska tillämpas av alla som arbetar inom äldreomsorgen utifrån socialtjänstlagen. Det innebär att den inkluderar politiker, chefer, omsorgs- och vårdpersonal på olika nivåer och med varierande yrken men också indirekt berörd personal, till exempel kök, städ och vaktmästeri.

1.10.1. Lokala värdighetsgarantier inom äldreomsorg

För att höja kvaliteten inom äldreomsorgen och tydliggöra vad de äldre kan förvänta sig av äldreomsorgen har lokala värdighetsgarantier införts, de trädde i kraft 1 februari 2014. Garantierna grundar sig på den nationella värdegrunden för äldreomsorg, som innebär att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Värdighetsgarantierna gäller för biståndshandläggning, vård- och omsorgsboende, hemtjänst och dagverksamhet i såväl kommunal som enskild regi.

2. Handläggning och dokumentation

Handläggning och dokumentation regleras i socialtjänstlagen och förvaltningslagen. Vid all handläggning ska stor vikt läggas vid den enskildes rätt till delaktighet, inflytande och självbestämmande.

2.1. Ansökan

En ansökan kan lämnas skriftligen eller muntligen av den enskilde eller genom legal företrädare.

2.2. Utredning

Ett ärende ska initieras utan dröjsmål när socialtjänsten mottagit en ansökan eller anmälan. Utredning inleds efter giltig ansökan enligt 11 kap 1§ SoL och syftar till att få fram ett allsidigt underlag för beslut. En utredning ska genomföras skyndsamt, ha ett helhetsperspektiv och inte vara mer omfattande eller ta längre tid än vad som krävs för att beslut ska kunna fattas.

Enskilda med psykiatrisk funktionsnedsättning utreds enligt DUR (Dokumentation, Utvärdering och Resultat).

2.3. Kommunikering av utredning

Ett beslut får inte fattas utan att den enskilde eller dennes företrädare har underrättats om information som tillförts utredningen från annan person. Undantag är om beslutet inte går den enskilde emot, om uppgiften saknar betydelse eller om avgörande inte kan skjutas upp (17§ FL).

2.4. Beslut

Alla beslut om insats ska föregås av en ansökan och utredning. På beslutet ska det framgå vad den enskilde ansökt om, vilka insatser som beviljats och enligt vilket lagrum, målet med insatsen, omfattning, för hur lång tid beslutet gäller samt information om rätten att överklaga vid avslag. Beslut om avslag ska delges skriftligen.

Beslut tas enligt delegationsordning fastställd av socialnämnden. Beslut som fattas med stöd av delegerad beslutanderätt ska rapporteras till socialnämnden (6 kapitlet 35 § kommunallagen).

Icke verkställda beslut ska enligt 16 kapitlet 6 f - i § SoL rapporteras till socialnämnd, kommunfullmäktige och Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

2.5. Överklagan

Den enskilde ska alltid underrättas om sin rätt till att överklaga ett beslut som gått dem emot. Beslutet ska överklagas skriftligen och den handläggare som fattat beslutet ska vara den enskilde behjälplig om han/hon så önskar. Överklagandet ska ha inkommit till socialtjänsten inom tre veckor från den dag då den enskilde fått del av beslutet. I det fall beslutet kommit in i rätt tid och inte ändras skickas överklagandet vidare till berörd domstol. Överklagandet förfaller om socialtjänsten själv ändrar beslutet så som den enskilde begärt (21-28§§ FL).

2.6. Genomförande av insats

De insatser som beviljas ska vara av god kvalitet och bygga på kunskap och beprövad erfarenhet. Så snart leverantören informerats och beställningen bekräftats ska insatsen påbörjas och genomförandeplan upprättas. I beställning till leverantören anges bland annat insats, mål för insatsen och omfattning.

2.7. Uppföljning

Uppföljning av beviljad insats sker vid förändrade behov eller minst en gång per år för att se till att målet med insatsen uppnås. Uppföljning kan leda till att beslutet kan komma att omprövas. I uppföljningen är det viktigt att den enskildes och/eller företrädares synpunkter kommer fram.

2.8. Avgifter

En del av de insatser som ges inom ramen för bistånd omfattas av kommunens taxa för omsorg och service. Beslut om avgift fattas i särskild ordning och kan överklagas med förvaltningsbesvär. Aktuell taxa och riktlinjer finns i social omsorgs rutinhandböcker.

2.9. Individuella planer

2.9.1. Samordnad individuell plan

Sedan 1 januari 2013 är kommuner och landsting skyldiga enligt lag, socialtjänstlagen (2001:453) 2 kap 7§, att upprätta samordnad individuell plan (SIP) när den enskilde har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården. SIP syftar till att säkerställa samarbetet mellan de olika huvudmännen och ska samla individens behov i ett dokument. I planen ska det uppges:

1. Vilka insatser som behövs
2. Vilka insatser respektive huvudman ska svara för
3. Vilka åtgärder som vidtas av någon annan än kommunen eller landstinget
4. Vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen

Personal inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården kan initiera en SIP medan exempelvis närstående kan föreslå att en SIP ska startas. Det är den enskilde eller dennes legala företrädare som ger samtycke till att SIP upprättas och därmed bestämmer vilka aktörer som får sammankallas till mötet.

2.9.2. Genomförandeplan

Hur ett beslut om insatser ska genomföras dokumenteras i en genomförandeplan. Den ska även omfatta åtgärder och insatser som andra huvudmän har ansvar för. En genomförandeplan upprättas av leverantören tillsammans med den enskilde samt ska regelbundet följas upp och revideras vid behov. Leverantören ska under tiden för beslutet kontinuerligt föra social dokumentation.

3. Insatser

Insatser som beviljas ska syfta till att stärka möjligheterna till ett självständigt liv och underlätta den enskildes vardag. Insatserna ska tillgodose fysiska, psykiska och sociala behov samt ta hänsyn till existentiella behov.

Kvarboendepincipen ska tillämpas så långt det är möjligt. Det innebär att den som så önskar ska kunna bo kvar i sin bostad även när omsorgsbehoven ökar. Den enskildes önskemål om kvarboende ska så långt det är möjligt tillmötesgå. När omsorgsinsatsernas omfattning kan likställas med den omsorg som erbjuds i boende med heldygnsomsorg bör dock handläggaren föra ett resonemang med den enskilde och eventuella anhöriga kring alternativet vård- och omsorgsboende där heldygnsomsorg kan erbjudas.

3.1. Hjälp i hemmet

Hjälp i hemmet beviljas enskilda som på grund av fysisk funktionsnedsättning behöver hjälp för att tillgodose sin dagliga livsföring. Hjälp i hemmet kan även beviljas enskilda med psykiatrisk funktionsnedsättning som har stora omvårdnadsbehov och där insatsen boendestöd inte är tillräckligt.

3.1.1. Personlig omvårdnad

Personlig omvårdnad beviljas enskilda som behöver stöd eller hjälp med personlig hygien, toalettbesök, dusch/bad eller på- och avklädning. Insatsen beviljas utifrån den enskildes behov.

För att insatsen ska kunna utföras kan det krävas att den enskilde medger installation av tekniska hjälpmedel som exempelvis höj- och sänkbarsäng eller separat däckert.

3.1.2. Egenvård

Egenvård är till för den enskilde som behöver hjälp med enklare hälso- och sjukvårdsinsatser som ryms inom vad som räknas som egenvård. Det vill säga uppgifter som en legitimerad yrkesutövare inom hälso- och sjukvården bedömt att en enskild själv kan utföra eller utföra med hjälp av någon annan. Det kan till exempel handla om hjälp med stödstrumpor och dosering av ögondroppar. Den enskilde ska själv kunna ge instruktioner om hur och i vilken omfattning uppgiften ska utföras. Insatsen beviljas utifrån den enskildes behov.

Uppgifter som förutsätter mer omfattande instruktion av läkare eller sjuksköterska är att betrakta som hälso- och sjukvård oavsett vem som utför uppgiften. Hälso- och sjukvårdsinsatser ingår inte i insatsen och tid för denna typ av insatser kan inte beviljas med stöd av socialtjänstlagen.

3.1.3. Måltidshjälp

Måltidshjälp beviljas enskilda som behöver stöd eller hjälp att tillreda och/eller inta måltider. Hjälpens avser stöd före, under och efter måltiden. I insatsen kan det även ingå diskning, undanplockning och hantering av livsmedel.

Insatsen omfattar enklare matlagning, exempelvis att steka kött/fisk, koka potatis och göra i ordning tillbehör. Enklare matlagning kan även omfatta uppvärmning av färdiglagad mat om den enskilde hellre föredrar det alternativet. I så fall bör maten inhandlas i butik eller restaurang i närområdet. Långkok ingår inte i insatsen.

3.1.4. Hushållsgöromål

Hushållsgöromål beviljas enskilda som behöver stöd eller hjälp med diskning, undanplockning, avtorkning, blomvattning och sophantering samt är i behov av kontinuerlig uppsnyggning/hygienstädning. Insatsen utförs lämpligen i samband med övriga insatser och beviljas per hushåll.

Om den enskilde lever i hushållsgemenskap med en annan vuxen som kan utföra insatsen beviljas hjälpen endast om den enskildes make/partner/sambo utför vissa omvårdnadssysslor. Hushållsgöromål kan då beviljas som en form av avlastning

3.1.5. Städning

Städning beviljas den som behöver stöd eller hjälp för att hålla sin bostad i gott skick. Bistånd beviljas för städning högst två timmar per månad om det inte finns särskilda behov av tätare städning, till exempel på grund av allergi eller inkontinens. Städningen omfattar damning, avtorkning, dammsugning och våttorkning av golv. Moment som utförs mer sällan, till exempel rengöring av kyl, frys, spis och fläkt, ska rymmas inom den beviljade tiden. Den enskilde kommer själv överens med leverantören om vilka rum som ska städas och tillhandahåller städutrustning.

Insatsen beviljas per hushåll. Städning som föranleds av annan hemmavarande vuxen utförs inte av hemtjänsten. Om den enskilde lever i hushållsgemenskap med en annan vuxen som kan utföra insatsen beviljas hjälpen endast om den enskildes make/partner/sambo utför vissa omvårdnadssysslor. Städning kan då beviljas som en form av avlastning.

I hemtjänstens uppdrag ingår inte arbete i trädgård eller snöskottning. Inte heller putsning av silver, kristallkronor och dylikt eller städning av källare, vindsutrymmen och andra utrymmen som den enskilde sällan eller aldrig utnyttjar.

3.1.6. Fönsterputs

Fönsterputs kan beviljas en gång per år och beslutas som en särskild insats. I insatsen ingår även gardinupphängning.

3.1.7. Tvätt

Insatsen omfattar maskintvätt av kläder samt lakan och handdukar. För- och efterarbete, till exempel klädvård, strykning av enstaka plagg, byte av lakan samt inplockning av tvätt i skåp och lådor ingår. Insatsen beviljas högst två timmar per månad om det inte finns speciella skäl, till exempel inkontinensproblematik.

Om den enskilde lever i hushållsgemenskap med en annan vuxen som kan utföra insatsen beviljas hjälpen endast om den enskildes make/partner/sambo utför vissa omvårdnadssysslor. Tvätt kan då beviljas som en form av avlastning.

3.1.8. Inköp och ärenden

Inköp och ärenden beviljas enskilda som behöver få dagligvaror till sin bostad eller enklare ärenden utträttade. Insatsen beviljas per hushåll. I det fall den enskilde har beslut om att få följa med står de själva för resan till och från butiken.

Inköp av dagligvaror beviljas upp till en timme per vecka. Inköp bör så långt det är möjligt ske inom närmiljön. För övriga inköp och ärenden beviljas normalt högst fyra timmar per månad.

Om den enskilde lever i hushållsgemenskap med en annan vuxen som kan utföra insatsen beviljas hjälpen endast om den enskildes make/partner/sambo utför vissa omvårdnadssysslor. Inköp kan då beviljas som en form av avlastning.

3.1.9. Avlösning i hemmet

Insatsen beviljas när den enskilde får kontinuerlig tillsyn och omsorg av en anhörig och den anhörige är i behov av avlösning för att exempelvis utföra ärenden eller delta i en aktivitet. Insatsen kan innebära en aktivitet tillsammans med den enskilde (den som vårdas) i eller utanför bostaden. Insatsen kan även innefatta serviceinsatser upp till norm enligt riktlinjerna. Anhörigs behov avgör omfattningen.

Avlösning i hemmet kan beviljas till enskild som sammanbor med den som ger omvårdnaden och är mantalsskriven i Täby kommun.

3.1.10. Trygghetsringning och tillsyn

Trygghetsringning och tillsyn beviljas enskilda som upplever en känsla av otrygghet och är i behov av regelbunden telefonkontakt (trygghetsringning) eller regelbundna besök (tillsyn). Insatsen beviljas utifrån den enskildes behov.

3.1.11. Trygghetslarm

Trygghetslarm beviljas enskilda som behöver kunna påkalla hjälp under dygnets alla timmar för att känna trygghet och säkerhet i den egna bostaden.

Trygghetslarm beviljas under förutsättning att den enskilde har förmåga att hantera trygghetslarmet och kan tillgodogöra sig de instruktioner som hör till larmhanteringen. Dessutom förutsätts att den enskilde lämnar ifrån sig kopior på de nycklar/motsvarande som behövs för att larmpersonal ska kunna komma in i bostaden.

3.2. Ledsagning

Ledsagning syftar till att underlätta för den enskilde att ha kontakt med andra och bryta social isolering. Insatsen är knuten till aktiviteter utanför hemmet och utförs av hemtjänsten. Den enskilde ges genom insatsen möjlighet att till exempel delta i fritidsaktiviteter och kulturliv, besöka vänner eller promenera. Insatsen bör ha karaktären av personlig service och anpassas efter de individuella behoven. Ledsagaren kan bistå med enklare omvårdnad som kan behövas i samband med insatsen, t.ex. toalettbesök, måltidsstöd eller av- och påklädning.

Ledsagning beviljas vanligtvis upp till fyra timmar per månad. Timmar som inte används under en månad kan inte sparas till nästa månad.

Ledsagning beviljas i normalfallet inte till och från sjukvård eftersom det åligger annan huvudman.

3.2.1 Avgiftsfri ledsagning för gravt synskadade och blinda

Insatsen beviljas gravt synskadade och blinda som behöver ledsagning för att kunna leva ett aktivt och självständigt liv utanför hemmet. Det kan vara ledsagning till exempelvis fritidsaktiviteter, konserter, besöka vänner, promenader eller att delta i samhällslivet i övrigt på olika sätt. Omfattningen beror på den enskildes behov och insatsen kan ges alla dagar i veckan.

3.3. Boendestöd

Boendestöd är ett kvalificerat, professionellt stöd vars syfte är att ge den enskilde stöd och struktur i sin livssituation. Insatsen kan omfatta olika former av pedagogisk handledning i hemmet och i närmiljön samt bygger på att den

enskilde själv är aktiv. Insatsen ska utgå ifrån den enskildes egna behov och resurser samt bidra till att skapa normalisering i vardagen och möjliggöra ett självständigt liv. I regel beviljas boendestöd mellan två och fyra timmar per vecka.

3.4. Kontaktperson

Insatsen kontaktperson syftar till att ge den enskilde stöd i personliga angelägenheter och bryta isolering genom samvaro. Kontaktperson beviljas enskilda som behöver stöd för att utöka sitt personliga nätverk och som på grund av sitt hälsotillstånd eller andra skäl inte kan delta i social dagverksamhet eller sysselsättning. Insatsen är företrädevis till för enskilda i ordinärt boende.

Insatsen ges som ett icke-professionellt stöd och innehåller ingen omvårdnad. Insatsens omfattning utgår ifrån den enskildes behov och varierar vanligtvis mellan två och fyra träffar per månad. Den enskilde betalar själv för sina egna omkostnader.

3.5. Case manager

Case manager har till uppgift att koordinera vård- och stödinsatser för enskilda som har en komplex problematik såsom missbruk, funktionsnedsättning och sociala svårigheter samt är i behov av särskilda resurser.

Målet för case managerns arbete är att den enskilde som berörs ska behålla eller uppta kontakten med vård- och stödsystemet samt förbättra sin sociala situation och livskvalitet. Arbetet bygger på en helhetssyn, kontinuitet och långsiktighet.

3.6. Sysselsättning

Insatsen sysselsättning ska, genom strukturerade former, ge den enskilde stöd i att öka sin aktivitetsnivå, bryta isolering och få struktur på dagen. Sysselsättningen kan variera från enklare till mer avancerade uppgifter samt vara på hel- eller deltid.

Sysselsättning kan beviljas enskilda som är i yrkesverksam ålder och som på grund av psykisk funktionsnedsättning inte står till arbetsmarknadens förfogande. Sysselsättning ska inte beviljas om det riskerar att minska den enskildes möjligheter till ett arbete via den öppna arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingens möjligheter ska därför vara uttömda innan sysselsättning beviljas. Sysselsättning är i huvudsak till för enskilda med psykiska funktionsnedsättningar som är berättigade aktivitetsersättning eller sjukersättning från Försäkringskassan.

Turbundna resor kan beviljas vid behov, då den enskilde på egen hand inte kan ta sig till och från sysselsättningen. Även boendestöd kan i ett inledningsskede ledsaga den enskilde vid behov.

3.7. Dagverksamhet

3.7.1 Dagverksamhet med social inriktning

Dagverksamhet med social inriktning beviljas enskilda som behöver stöd för att bryta isolering och få en meningsfull sysselsättning. Den enskildes behov avgör omfattningen. Insatsen kan ges under vardagar.

Turbundna resor kan beviljas vid behov, då den enskilde på egen hand inte kan ta sig till och från dagverksamheten.

3.7.2. Dagverksamhet för enskilda med nedsatt minnesfunktion

Den enskilde är till följd av nedsatt minnesfunktion i behov av regelbundna aktiviteter och stimulans i vardagen. Insatsen kan även beviljas som en form av avlösning för närstående eller som tillsyn om den närstående inte är hemma, till exempel förvärvsarbetar. Den enskildes behov avgör omfattningen. Insatsen kan ges under vardagar.

Turbundna resor kan beviljas vid behov, då den enskilde på egen hand inte kan ta sig till och från dagverksamheten.

3.8. Boende för enskilda med fysisk funktionsnedsättning

3.8.1. Vård- och omsorgsboende

Vård- och omsorgsboende beviljas enskilda som har ett varaktigt, omfattande och dokumenterat behov av omvårdnad, trygghet och/eller stöd. Med omfattande behov avses insatser dag, kväll, helg och normalt även natt. Behoven kan ha fysiska eller psykiska orsaker. Det är den enskildes individuella behov av vård och omsorg som avgör rätten till bistånd, inte en specifik diagnos eller behovens orsak.

Vård- och omsorgsboende beviljas inte på grund av bostadsproblematik såsom att den enskildes bostad är otillgänglig, att stambyte ska genomföras eller att den enskilde är bostadslös.

Parboendegaranti

Den 1 november 2012 infördes en ny bestämmelse om parboende i socialtjänstlagen (2001:453). Bestämmelsen innebär att makar och sambor som varaktigt levt tillsammans, under vissa förutsättningar, har rätt att fortsätta bo tillsammans även när endast den ene har rätt till bistånd i form av vård- och omsorgsboende. Parboegarantin omfattar personer som är 65 år eller äldre.

Den enskilde som beviljas parboende ska erhålla ett biståndsbeslut som ett tillägg till beslutet om vård- och omsorgsboende. Den medflyttande benämns som medboende och omfattas inte av biståndsbeslutet. Ett beslut om medboende innebär inte att den medflyttande har rätt till några insatser, i det fall den medboende behöver insatser behöver han/hon ansöka om bistånd. Beslut fattas utifrån samma principer som för hemtjänsten och avgift tas ut enligt hemtjänsttaxa.

3.8.2. Växelvård

Växelvård beviljas enskilda som får omvårdnad av en anhörig och som har behov av återkommande perioder av avlösning. Normalt beviljas växelvård upp till fjorton dagar per månad. Om behovet av växelvård omfattar perioder överstigande fjorton dagar per månad, bör det övervägas om behovet bättre skulle tillgodoses genom boende med heldygnsomsorg.

Turbundna resor kan beviljas vid behov, då den enskilde på egen hand inte kan ta sig till och från växelvården.

3.8.3. Korttidsboende

Korttidsboende beviljas för fortsatt utredning gällande den enskildes behov och planerande av stödinsatser, som en form av avlösning när en anhörig svarar för omsorgen eller vid behov av tillfälligt utökade omsorgsinsatser som inte kan tillgodoses genom insatser i hemmet. Korttidsboende ska övervägas som komplement till andra insatser för att möjliggöra kvarboende.

Den som är beviljad vård- och omsorgsboende och inte kan vänta på ledig plats i det egna hemmet, kan beviljas korttidsboende i avvaktan på ledig plats. Korttidsboende beviljas dock inte i avvaktan på att den enskilde ska erhålla sitt förstahandsval. I dessa situationer erbjuds den enskilde plats på annat vård- och omsorgsboende alternativt stöd och hjälp i hemmet genom hemtjänstinsatser. Korttidsboende beviljas heller inte om behovet handlar om rehabiliteringsinsatser eller på grund av bostadsproblematik, till exempel under stambyten eller för att bostaden har bristande tillgänglighet. I undantagsfall kan korttidsboende beviljas under pågående bostadsanpassning.

Turbundna resor kan beviljas vid behov, då den enskilde på egen hand inte kan ta sig till och från korttidsboendet.

3.9. Boende för enskilda med psykisk funktionsnedsättning

3.9.1. Bostad med särskilt stöd och service

Bostad med särskilt stöd och service är ett permanent heldygnsboende. Det är ett boende med egna lägenheter eller rum, gemensamhetsutrymmen och personal dygnet runt. Insatsen beviljas enskilda som har ett omfattande tillsyns- och stödbehov, större delen av dygnet. Den enskilde ska ha så stora svårigheter att klara vardagliga funktioner att stöd i självständigt boende inte är tillräckligt. Stödbehovet kan se olika ut.

3.9.2. Stödboende

Stödboende är en mellanform mellan självständigt boende och bostad med särskilt stöd och service. Personal finns tillgänglig dagtid.

Stödboende beviljas enskilda med ett omfattande tillsyns- och stödbehov. Den enskilde ska ha så stora svårigheter att klara vardagliga funktioner att stöd i självständigt boende inte är tillräckligt. Stödbehovet kan se olika ut.

3.9.3. Hem för vård eller boende (HVB)

Hem för vård eller boende är ett hem som tar emot enskilda för vård eller boende i förening med ett boende. Insatsen beviljas enskilda som är i behov av ett mer skyddat och tillfälligt boende med tillgång till personal dygnet runt i avvaktan på en mer permanent boendeform.

3.9.4. Viss annan heldygnsvård

Insatsen är en form av korttidsboende och innebär en tidsbegränsad vistelse för enskilda som har ett tillfälligt behov av stöd, service och omvårdnad.

Korttidsvård kan till exempel innebära växelvård för att avlasta en anhörig, rehabilitering eller utslussning efter en sjukhusvistelse.

Turbundna resor kan beviljas vid behov, då den enskilde på egen hand inte kan ta sig till och från boendet.

3.10. Träningslägenhet

Socialnämnden är skyldig att erbjuda boende för enskilda med omfattande vårdbehov samt ”tak över huvudet” för de i akut behov av någonstans att sova över natten. Däremot har socialnämnden ingen skyldighet att ordna lägenheter för enskilda som saknar eget boende.

Endast i undantagsfall kan insatsen träningslägenhet beviljas. Boende i träningslägenhet beviljas enskilda som inte på egen hand blir godkända som förstahandshyresgäster samt är i behov av omfattande stöd och tillsyn i sitt boende. Enbart bostadslöshet eller hemlöshet är inte ett skäl. Träningslägenhet beviljas i tränings- och rehabiliteringssyfte.

Boendetidens längd kan variera beroende på den enskildes problematik och övriga omständigheter, dock längst fyra år. Det är viktigt att den enskilde inte är bosatt i lägenheten längre tid än vad som bedöms vara nödvändigt. Målsättningen är att den enskilde, när boendet fungerat en tid, ska kunna flytta vidare till mer permanent boende i någon form. Avstämning av hur insatsen i träningslägenheten fungerar och fortsatt planering av insatsen ska ske löpande av ansvarig handläggare inom social omsorg. Den enskilde ska stå i bostadskö.

För ytterligare information se [Riktlinjer bostäder](#).

3.11. Turbundna resor

Färdtjänst omfattar inte resor föranledda av kommunala beslut rörande aktiviteter för enskilda med funktionsnedsättning. För dessa så kallade turbundna resor ansvarar kommunen. Turbundna resor kan beviljas enskilda som har ett beslut om sysselsättning, dagverksamhet, växelvård eller korttidsboende. Den enskilde ska vara folkbokförd i Täby kommun samt ha en varaktig funktionsnedsättning som innebär väsentliga svårigheter att resa med allmänna kommunikationer.

Beslut om turbundna resor tas som ett eget beslut med stöd av 4 kap 1§ socialtjänstlagen. Turbundna resor är avgiftsfria för den enskilde.

3.12. Övrigt stöd

3.12.1. Anhörigstöd

Socialtjänsten ska enligt 5 kap 10§ SoL erbjuda stöd till anhöriga som vårdar en närstående. Det kan vara en familjemedlem, granne eller vän som bistår en närstående som på grund av en varaktig funktionsnedsättning inte klarar vardagen på egen hand. Syftet med anhörigstöd är att minska de anhörigas psykiska och fysiska belastning.

Anhörigstödet som erbjuds inom kommunen är till för de som vårdar eller stödjer en närstående och är bosatta i kommunen. Det stöd som erbjuds är bland annat information, föreläsningar, nätverksmöten och samtalsgrupper.

3.12.2. Öppna verksamheter

Inom kommunen bedrivs flera öppna verksamheter där det inte krävs något biståndsbeslut för att delta. Syftet med verksamheterna är att ge den enskilde möjligheten att bryta ensamhet och isolering genom social gemenskap, aktiviteter och fritidssysselsättning.

3.12.3. God man och förvaltare

Socialtjänsten ska anmäla och lämna underlag till överförmyndare om de uppmärksammar att en enskild kan vara i behov av god man eller förvaltare. De ska även rapportera när behovet inte längre kvarstår (5 kap 3 § SoF).

God man

Om någon på grund av sjukdom, psykisk funktionsnedsättning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person ska domstol om det behövs besluta om att anordna godmanskap för honom eller henne. Ett sådant beslut får inte meddelas utan samtycke av den för vilken godmanskap ska anordnas, om inte den enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas.

En enskild som har god man behåller sin rättshandlingsförmåga. Den gode mannen får endast företräda den enskilde inom ramen för sitt förordnande och om den gode mannen har den enskildes samtycke.

Förvaltare

I det fall godmanskap inte är tillräckligt kan en förvaltare utses. Den enskilde förlorar genom förvaltarskapet stora delar av sin egen handlingsmöjlighet och måste alltid eller i vissa fall ha förvaltarens samtycke för att ingå avtal eller

rättshandla på annat sätt. En förvaltare råder alltid ensam över den egendom som omfattas av förvaltarskapet.

3.12.4. Personligt ombud

Ett personligt ombud bistår personer med psykisk funktionsnedsättning i kontakten med myndigheter och andra verksamheter i syfte att de ska få det stöd och den service de har rätt till.

3.12.5. Färdtjänst

Om en enskild inte kan resa med allmän kollektivtrafik på grund av en långvarig funktionsnedsättning kan de ansöka om färdtjänst. Utredning görs av kommunens handläggare för färdtjänst men beslutas av färdtjänstnämnden (landstinget).

3.12.6. Riksfärdtjänst

Om resan sträcker sig utanför länsgränsen och den enskilde på grund av stor och varaktig funktionsnedsättning måste resa på ett särskilt kostsamt sätt kan den enskilde beviljas riksfärdtjänst enligt Lag om Riksfärdtjänst. Ansökan utreds och beslutas av kommunens handläggare.

3.12.7. Tandvårdsstöd

Tandvårdsstödet administreras av Stockholms läns landsting men kommunens socialtjänst registrerar den enskilde i verksamhetssystemet Symfoni utifrån bedömt omvårdnadsbehov. Det är enskilda med omfattande omvårdnadsinsatser, större delen av dygnet, som kan bli berättigade tandvårdsstöd.

I samband med beviljande av tandvårdsintyg ska den enskilde få en förfrågan om munhälsovårdsbedömning. Det är biståndshandläggarna som ansvarar för beviljande av tandvårdsintyg samt frågan om munhälsovårdsbedömning.

3.12.8. Bostadsanpassning

Enskilda som har bestående funktionsnedsättning kan i vissa fall få bidrag för att anpassa sin permanenta bostad. Bidraget ska användas till sådan anpassning som underlättar det dagliga livet i hemmet. Det kan till exempel röra sig om anpassning av badrum, kök eller borttagning av trösklar och breddning av dörrar. Ansökan handläggs av kommunens handläggare för bostadsanpassning.